

Razoroževalci v Londonu so se zapirli pred svetom

rihodnja seja, ki je danes, je tajna. Dnevi so bili le rožnati govori javni

London, 22. jan. — Druga plenarna seja mornarične konference, ki se vrši jutri, bo tajna. Časnikarji poročajo, da se izločeni. Pojasnjeno je bilo, da dovolj prostora v St. James palači za vse delegate in reporterje, toda to je slabo opravilo. Ravno časnikarji. Poročevalci skupine bi lahko imeli svojega reprezentanta, za katerega je dovolj prostora.

Poročevalci so hoteli vedeti, ali bodo morda vse prihodnje seje tajne in odgovorni uradniki niso mogli odgovoriti na to vprašanje. Angleški laboristi, ki so v časih yebce zelo krizirali, so korak uborajočih delegacij. Zdi se, da je to maslo talijanov, Francozov in Japoncev.

Včerajšnja otvoritvena seja je bila lahko javna! Druga je bila kot golo govorjenje. Podatki delegacij vseh petih omorah sil so tako lepo govorili, da jim lahko pritrdi vsak acifist; vsi so naglašali, da so za znižanje stroškov, ki jih nagaajo bojne ladje narodom, in a mir. Te lepe besede so s pronomimi spojitvami radia razširili po vsem svetu. (V Ameriki ni bilo dosti poslušalcev, ker tarat je bila ura štiri zjutraj.)

Angleški delavski premijer MacDonald je bil izvoljen prednikom konference. MacDonalov govor je bil najkrajši in ajsvarnejši.

Kakor vse kaže, bodo vsi vspešni zaključki narejeni privatno na tajnih sestankih med formalnimi sejami.

Časopisje na strani tovarnarjev

svet pošilja vesti, da je stavka v Marlonu končana

Marion, N. C. — (F. P.) — Tekstilne družbe, ki niso moge dobiti stavkarjev tem mestu, so pričele posluževati časopisja, da dosežejo svoje namene. Njihovi agenti pridobujejo v časopisju vesti, da je stavka končana in da so se skoro vsi delavci vrnili na delo. Ako voditelji stavkarjev pošljejo vesti časopisju, v katerih zanikajo poročila tekstilnih kompanij, jih sploh ne priobčijo. Dejstvo je, da je planes na stavki nad tisoč delavcev v Marlonu. Ti in njihove družine dobivajo redno podporo od pomožnega odbora.

Kljub zaničevanju in preganjanju od strani oblasti, ki so orodje tekstilnih mogotcev, porbeni duh stavkarjev se ni polajal. Za to skrbijo gospodniki in organizatorji, ki jih pošiljajo delavke uniže v stavkovno obrozje. Ti jih navdušujejo in povajajo, naj ostanejo trdni v boju za svoje pravice in smaga bo njihova.

troško delo v državi New York New York. — Ribiški podjetja so pričela uposloviti otroke pri ločanju školjk, katere nabirajo ob obrežju Long Islanda. Nekateri otroci, ki so uspešni pri tem delu, so stari manj kot deset let. Delati morajo dolge ure in se predmet grdemu izkoriščanju. Frances Perkins, uradnica v državnem delavskem departmentu, zahteva, da se otroško delo ukine in naj se vse riške podjetnike, ki kršijo zakon o otroškem delu, ostro kaznuje.

ladnje družine stavkarjev na cesti v Marlonu

Marion, N. C. — Marion Manufacturing kompanija je 21. t. m. ometala zadnjih pet družin stavkujočih tekstilnih delavcev s svojih bajt na cesto.

Konvencija krznarske unije

Predsednik kanadske delavke organizacije pozdravi sbovalce

Montreal, Kanada. — (F. P.) — Te dni je bila v tem mestu otvorjena konvencija International Fur Workers unije, ki pripada Ameriški delavski federaciji. Na prvi seji so delegatje razpravljali o sporu, ki je nastal v uniji pred tremi leti, ko je bilo število članov izključenih radi komunističnih aktivnosti. Predsednik krznarske unije Philip Silberstein je dejal, da je položaj v uniji sedaj velik, kot je bil pred dvema letoma in da je unija sedaj na poti popolne rehabilitacije.

Veliko krznarskih delavcev je neorganiziranih. To velja posebno za mesta New York, Pittsburgh, Cleveland, Detroit in Los Angeles. Pridobitev teh delavcev v unijo je glavna naloga, katero mora organizacija vršiti v tekočem letu.

Predsednik Moore od Kanadskega strokovnega in delavskega sveta je pozdravil sbovalce v imenu kanadskega organiziranega delavstva. Govoril je o razvoju unijakega gibanja med delavci v Kanadi, ki so v nekaterih mestih dosegli lepe uspehe.

Vozniki taksijev v Pittsburghu zastavkali

Zahtevanje medse je dalo povod stavki. Akcija za ustanovitve unije

Pittsburgh, Pa. — (F. P.) — Družbe, ki vzdržuje promet s taksijs, so pričele s konsolidacijo; na čelu tega gibanja je bila Parmalee Co. Kakor hitro je bila konsolidacija izvršena, se je pričelo z znižanjem medse voznikom taksijev. Temu so se vozniki uprili, pustili delo in odšli na stavko. Te dni se je vršil shod stavkarjev v Moose dvorani, na katerem so se vozniki izrekli za organiziranje svoje unije. V stavki je prizadetih 1.500 voznikov.

Vozniki zdaj zahtevajo unije in 40% provizije in ne več kot deset ur dela na dan. Izbran je bil odbor, da se pogaja z družbo, ali ta je odklonila vasko pogajanje in izjavila, da se ne bo ozirala na zahtevo stavkarjev.

Vozniki so sklenili, da ne gre do prej na delo, dokler družba ne pristane v njihove pogoje. Med stavkarji vlada solidarnost in upanje na zmago.

Japonski parlament razpuščen

Tokio, 22. jan. — Japonski parlament je bil večeraj razpuščen s cesarskim odlokom, ker vlada ni imela večine v njem. Razpisane so nove volitve za 20. februarja. Izvoljenih bo 466 poslancev za nižjo zbornico. To bodo druge volitve na podlagi enake in splošne moške volilne pravice na Japonskem. Ako ne bo intrig in teorija s strani vlade, se spet lahko zgodi, da zmagajo nasprotna stranke, ki se imenujejo demokratične. Proletarska stranka (deloma socialisti in deloma komunisti) je zadnjič izvolila 28 poslancev

Norman Thomas bo govoril po radiu

New York. — V soboto, 25. jan. ob 1:45 popoldne bo imelo ameriško ljudstvo priliko slišati zanimivo debato med Norman Thomasom in William C. Doddem, ko bosta govorila o škandalih, ki so se zadnje dni spet pojavili v mestni upravi. V to svrbo bodo zvezane vse radiododajne postave in bo debata lahko slišati po vsej Ameriki.

Ameriški književni klasiki umirajo

New York. — Na letnem zborovanju ameriških založnikov je bilo v tork zvečer slišati grenke pritožbe, da ameriška čitača publika ne čita več in ne kupuje ameriških klasikov. Vsa starejša dela ameriških luči so pokopana globoko pod ogromnim kupom moderne literature. To velja tudi za angleške klasike sploh.

Hyde se boji socializma

Pokazal je na Rusijo, kjer se otroci izročajo v roke uditelem, ki poučujejo ateizem

Baltimore, Md. — (F. P.) — Tajnik zveznega poljedelskega departmanta Hyde je pred kratkim govoril preslabilancam, ki so se sedli na konferenci v tem mestu. Hyde je dober kristjan in kot tak je izjavil, da ne more biti nobenega kompromisa med nauki, ki jih je razširjal Karl Marx, ki tvorijo podlago socializmu, in naki, ki jih uči krščanstvo. Bivši trgovec z avtomobili je citiral Karla Marxa, kjer govori o religijah, da dokazuje, da je socializem proti religiji in valed tega je tudi nemoralen in nevaren obstoj in sreči človeške družbe.

Hyde pa je videl in slišal še o drugi nevarnosti, ki jo prinaša socializem. Družba, kot jo slikajo socialisti, bi ubila vasko iniciativno v posamezniku in radi tega bi bil vsak napredek nemogoč. Pokazal je na Rusijo, da dokazuje svoje trditve. Rusija poučuje otroke v javnih šolah ateizma. To je za dobra primera, da je socializem nasproten civilizaciji, kakršna se je razvila v Ameriki. Dokazov za svoja izvajanja Hyde ni podal, ker jih ni potreboval, kajti nihče ni ugovarjal njegovim besedam.

Zrtve belega terorja na Ogrskem še vedno v ječi

Budapest. — Delegacija socialdemokratske stranke se je nedavno oglašila pri državnem tajniku dr. Angyanu, da posreduje v prilog jetnikov, ki so bili vrženi v zapore v času, ko je beli teror uganjal svoje orgije nad vsemi, ki se niso strinjali z njim. Skupna kazen, ki je bila naložena tridesetim osebam radi političnih aktivnosti, znaša 330 let zapora, akoprav ni bilo na obziru predloženega nobenega dokaza, da so žrtve zakrivilje dejanja, katerih so bile obtožene. Angyan se je delegaciji izgovarjal, da ne more ničesar storiti, da se jetake spusti na svobodo. Kot izgleda, bodo žrtve belega terorja morale ostati še nadalje v zaporu.

Popil šest kvortov žganja, umri na posledicah operacije

New York. — Martin Laughlin je 20. t. m. umrl. Zapustil ni veliko bogastva, pač pa znamenit rekord. Na novoletni večer, ko je proslavil prihod novega leta, je izpil šest kvortov žganja eden za drugim in je vstrajal na zabavi do zadnjega. "Ali ga je žganje ubilo?" so izpraševali njegovi prijatelji zdravnika, ko so izvedli o Laughlinovi smrti. Zdravnik je vprašanje zanikal in dejal, da je Laughlin umrl na posledicah operacije na slepiču.

Nov val mraza pod ničlo

Chicago. — Komaj so se Čikažani malo opomogli od drgetanja zadnji petek, ko je bilo 16 do 20 stopinj mraza pod ničlo, se je v tork zvečer prikel nov val s severozapad in do srede zjutraj je pogljal živo srebro na pet stopinj pod ničlo; v okolici je bilo 10. Medtem poročajo iz Colorada, da je tam 52 pod ničlo (Craig, Colo.) in v Duluthu je bilo 22. Po vsem centralnem zapadu leži debel sneg in mrz je toliko ostrejši.

Prosperiteta v Philadelphiji

Brezposelni delavci in delavke se pretepaajo, da dobe delo

Philadelphia, Pa. — (F. P.) — Pred uposlevalnimi agencurami na Arch in Race cestah se gnete vsak dan velika množina brezposelnih delavcev in delavk. Isti prizor se nudi človeku pred vhodom velikih tovarnen, kjer stojte vrste brezposelcev še v ranih jutranjih urah in čakajo na uposlitev, dokler ne dobe obvestila od uradnika družbe, da ima podjetje dovolj delavcev in da jih več ne potrebuje. Kljub temu se enaki prizori ponavljajo dan za dnem. Delavci se prerivajo sem in tja, kdo bo prišel prvi na vrsto, in večkrat pride celo do pretepa.

Brezposelnost je posebno zadela delavke, ki so bile pred meseci še uposlene v tekstilnih tovarnah; izločeno delo v drugih industrijah, kar mnoge družbe so preselile svoja podjetja v južne države.

Velike departmentske trgovine upošlajo med pravniki vse moči, in ko je Gimbel podjetje oglaševalo službo klerkinje, se je priglasilo šeststo delavk, akoprav je bila služba samo začasna in medea samo dvanaest dolarjev na teden.

Sears Roebuck Co. je nedavno dala oglas v časopis, da potrebuje štiri delavke. Oglašilo se jih je nad štiristo, ki so bile pripravljene sprejeti službo za med deset dolarjev na teden. Taka je prosperiteta v tem prijateljskem mestu!

Kdo mudi Fordove bogastvo

Izkoriščanje delavcev v tovarnah, v katerih izdelujejo narave za Fordove automobile

Detroit, Mich. — (F. P.) — Ford pošilja v svet vesti o visokih medah, ki jih prejema njegovi delavci. S tem si ustvarja propagando, ki mu prinaša velik dobiček. Medtem pa morajo delavci, ki so uposleni v podjetjih, ki izdelujejo dele za Fordove avto, delati deset ali še več ur za nizke plače in izpostavljati se silnemu priganjstvu.

Kelsey-Hayes Wheel Co. izdeluje Kolesa za Fordove avto. V tem podjetju morajo delavci delati sedem dni v tednu in dvanaest ur na dan. Nekateri delavci zaslužijo 65c na uro, ali ti so zelo redki. Drugo podjetje, Briggs Mfg. Co., izdeluje za Forda avtva ogrodja. Med delavci je to podjetje postalo notorično radi nizkih med in brezobzirnega izkoriščanja delavk, ki so uposlene pri tej družbi. Družba je pred nekaj meseci odslavila več delavcev, ki so delali pri njej več let, in jih je pozneje zopet uposlila za nižjo medo, ki je le 42c na uro. Radi priganjstva in nezadostnih varnostnih naprav so nesreče pri delu na dnevnem redu. V kompanijski bolnišnici je vedno veliko delavcev s odtrganimi prsti, strto roko in drugimi večjimi poškodbami. Obisk tega podjetja je zastrašen.

Iz takšnih razmer grmadi Ford svoje bogastvo. To je njegova toliko naglašana ekonomija v produkciji, ki omogoča nizke cene za njegove forde in velike profite, ki se stekajo v Fordovo blagajno.

Izkoriščanje delavcev v Detroitu

Detroit, Mich. — Delavci, ki so uposleni pri Motor Products Co., ne zaslužijo več kot \$1.25 na dan in delati morajo deset ur. V podjetju je uvedeno delo od kosa, ali malokatero delo je izvršeno tako kot želi podjetje. Delavci dobivajo izgotovljene produkte nazaj v popravilo, za kar ne dobe nobene plače. To podjetje je pričelo obratovati pred par tedni. Veliko delavcev je v tem času že pustilo delo, ker niso mogli zaslužiti ničesar.

HOOVERJEVO "ZANIMANJE" ZA DELAVCE

Glede znižavanja med, ki se uvaža v industrijskih podjetjih, se ni izrekel nobene besede

Washington, D. C. — (F. P.) — Predsednik Hoover molči, čeprav Ameriška delavska federacija javno protestira proti znižavanju med, ki se je pričelo uvajati v nekaterih industrijah. Tovarnarji so kaj hitro pozabili na obljube, ki so jih dali Hooverju na konferenci, ki se je vršila med njimi in predsednikom pred par meseci v Washingtonu, da ne bodo znižavali med svojimi delavcem. Aberle Hosiery Co. v Philadelphiji je prvi večjih aludajev kršenje dogovora, ko je ta družba izpla svojo delavce, ki so se uprili, ko je družba naznanila, da jim bo znižala mede za 10%.

Hoover je menda zelo posabljen, kadar se gre za to, da delodajalci drže svojo besedo. Ko je bil še tajnik trgovinskega departmanta, je dobil v svoje roke vlogo posredovalca v pogajanjih med premogovnimi družbami in rudarji, ki so se vršila v Jacksonvillu, Fla. Organizirani rudarji so mu takrat saupali, da bo nastopil proti premogovnim družbam, ako bodo kršile pogodbo. Rockefellerjeva, Mellonova, Schwabova in nekatere druge premogovne družbe so prolomile pogodbo v istem letu kot je bila sklenjena, in Hoover ni niti s eno besedo kritikal premogovnih baronov radi očitnega kršenja in izdajstva.

Pametni ljudje, ki poznajo Hooverjev rekord, so gledali s nezaupanjem v Washington, ko je predsednik konferiral s voditelji Ameriške delavske federacije in jim priporočal, naj se pobotajo s podjetniki in naj nastane premirje v mednem vprašanju. Ti so videli še takrat, da je bila konferenca navadno izigravanje zaupanja, ki so ga voditelji imeli do predsednika. Sedaj se je pokazalo, da se niso motili.

Uposlevalne agencije izkoriščajo delavce

New York. — Lillian Sire, uradnica v državnem delavskem departmentu, je sугestirala državnim legislaturi sprejetje predloga, da se pristojbina na licenco, ki se oddajajo privatnim uposlevalnim agencijam, zviša. Citirala je več slučajev, kako privatne delavske uposlevalnice izkoriščajo brezposlene delavce, ki iščejo potom njih delo. Reliable Employment Agency, ki je poslovala v New Yorku, je "prodala" delo 150 osebam za vsoto \$1.500, potem pa je zaprla svoje prostore. Delavci niso dobili dela in bili so tudi ob svoji denar.

Sire se zavzema, da se vse privatne uposlevalne agencije odpravijo in naj država sama prevzame ta posel in ga vzdržuje, da ne bodo privatne delavske uposlevalnice še nadalje izkoriščale brezposelnih delavcev.

Zupan "posreduje"

Boston, Mass. — Konferenca stavbinskih delavcev in podjetnikov, ki se je vršila pretekli teden, se je udeležil tudi zupan Curley. Skušal je biti nevtralen in je apeliral na delavce, naj ne napovedujejo stavk v tekočem letu, da se stavbna industrija stabilizira. Glede podjetnikov, ki znižujejo mede, ni rekal ničesar.

Oče, ki ima 30 otrok, je še pokopal eno leno

Ottawa, Ont., Kanada. — Louis Dubue, star 68 let, je 21. januarja dal krstiti svojega tridesetega otroka, izmed katerih jih živi 28. Njegova prva žena, ki je rodila 23 otrok, je umrla pred petnajstimi leti. Druga žena ima zdaj sedmega.

Sovjeti plačujejo penzijo svojim sovražnikom!

Monkva, 22. jan. — Preiskava glede poslovanja pokojniških birojev v raznih mestih Sovjetske unije je odkrila, da se že več let izplačuje pokojnina mnogim, ki so bili vojniki belih armad in ki so se bojevali proti sovjetom. To se vrši pomotoma. Valed kaotičnih razmer, ki so vladale za čas civilne vojne, ko se ni vedelo, kdo je bil a sovjeti in kdo proti, se je mnogim "beluhom" posrečilo priti na listo zaslužnih rdečegardistov, ki so doleži penzije.

Borah se spomni "matere" Jones

Pisal ji je tolažilno pismo

Washington. — (F. P.) — "Mati" Jones je te dni prejela od senatorja Boraha pismo, v katerem pravi, da mora biti zaton njenega življenja vsekakor bogat spominov radi njenega plodonosnega življenja v prid tlačenim in brezmočnim. "Mati" Jones, ki je posvetila skoraj polovico svojega življenja rudarjem, katerim je pomagala pri grajenju United Mine Workers of America, bo obhajala stoletnico prvega maja. Ako ji bodo moči dopuščale, bo ob tej priliki obiskala Chicago, kjer ji priredi Cikaška delavska federacija veliko slavnost.

"Spomini na brezštevna velika dela, ki ste jih storili za človeštvo — za tiste, ki so se borili proti krivicam in za boljše stvari v življenju, vam morajo biti, "mati" Jones, gotovo v veliko tolažbo ob zatonu življenja," piše Borah, ki je leta 1907 stal v nasprotnem taboru v snanem Moyer - Haywood-Pettibonovem sodnijskem procesu. "S svojim delovanjem ste pripomogli do veselja marsikomu. Ustvarili ste upanje in vzbudili ambicije v tisočih srehi, katerih tlačijo teške življenske muke. Vse to vam mora biti v teh urah v veliko tolažbo."

Stroji izpodirajo delavce

Dvesto delavcev je izgubilo delo v tovarni kavčuka

Jeannette, Pa. — (F. P.) — Pennsylvania Rubber Co. je te dni odpuštila nad dvesto delavcev, katerih ne bo potrebovala več, kajti v podjetju je instalirala nove stroje in mehanične naprave. Proces eliminiranja delavcev iz obrata je bil pri tej družbi v teku že zadnjih par mesecev. Brezposelnost je hudo zadela delavce, ker sedaj ne morejo dobiti uposlenja drugje. Nekateri so si tekom leta postavili hiše in sedaj jih morajo prodajati za nizko ceno.

Družba je sama obvestila odslavljenih delavce, da ni upanja na poznejšo uposlitev, ker je proces instalacije strojev v teku in jih ne bo več potrebovala.

Sodnik je molčal o umoru delavke

Charlotte, N. C. — Sodnik Clements je nad eno uro govoril porotnikom, ki imajo v rokah zadevo umora Elle May Wigginsone, toda niti z eno besedo, direktno ali nedirektno, ni omenil dolžnosti porotnikov, naj obtožijo morilec. Nad postopanjem sodnika so se zgražali celo poročevalci konservativnih listov, ki so bili navzoči v sodniški dvorani.

Wigginssonova je bila umorjena ob belem dnevu 14. septembra, ko so najeteži Loray tekstilne družbe napadli stavkarje.

Tatovi ukradli truk krucifiksov

Chicago. — Max Waterman, 1337 Touhy ave., je v tork zjutraj začel trgovino z razpeli (krucifiksi). Zvečer je že bankrotiral. Avtotruk, poln krucifiksov, mu je bil ukraden.

PREISKAVA PROPAGANDE TRUSTA ELEKTRIKE

Zaslišanje predstavnikov trusta pred zvezno obrtno komisijo. Strah pred socializmom je prislil elektrarske magnate, da se pričeli a propagando?

Washington, D. C. — (F. P.) — Socializem je bila tista pošast, pred katero so se hoteli zavovarati predstavniki elektrarskega trusta, ker je izpodkopaval tla vsem glavnim ameriškim industrijam. To je bil varok, ki je prislil lastnike javnih naprav proti njihovi volji, da so uvedli obširno propagando proti ljudskemu lastništvu javnih naprav in efektivni regulaciji cen za elektriko od strani mest in občin.

To je bil v bistvu zagovor in izgovor, ki ga je podal pred zvezno obrtno komisijo, ki preiskuje trustovo propagando, ki je bila razširjena po vseh državah ameriške Unije in je začla celo v javne šole in v vlačja učilišča, Bernard Weadock, pravdni svetovalec National Utility asociacije, ko je bil vprašan, naj navede varok, kakaj je trust pričel s propagando.

Inaullovi milijoni, milijoni Electric Bond & Share, General Electric in nekaterih drugih manjših skupin elektrarskega trusta so bili izdani za propagando, da se ameriško ljudstvo brani pred socializmom. Weadock je "podpri" svoje argumente s fotostatičnimi kopijami člankov, ki so bili priobčeni v nekaterih soc. in drugih časopisih, ki so nasprotovali elektrarskemu trustu. Weadock je trdil, da je imel trust enako pravico boriti se za svoje interese s propagando v časopisju kot časopis, ki so prinašali trustu nenaklonjene članke in vesti.

Kdo so bili največji sovražniki elektrarskega trusta? Weadock jih je odkril. Na prvem mestu je bil Jusun King, načelnik organizacije National Popular Government, potem je bil Carl Thompson od Public Ownership lige, Liga za industrialno demokracijo, ki ji načelujeta Norman Thomas in Harry Laidler. Ti so bili glavni vodje protitrustovske propagande, ki je imela velik vpliv na ameriško ljudstvo, da se je pričelo zanimati za javne naprave, ki naj jih lastujejo mesta in občine.

Senator Norris in Walsh iz Montane, ki sta se prva začela zanimati za propagando elektrarskega trusta in zahtevala preiskavo, bosta najbrž pregledala ves material in dokumente predložene od zastopnikov trusta. Ze takoj v začetku preiskave se je pokazalo, da je moral vsak odjemalec elektrike plačevati stroške za trustovo propagando z višjimi cenami, katere mu je nalagal Trust. Trust je imel v svoji službi več učiliških profesorjev, ki so prejimali radne plače za svoje propagandistično delo med višješolskimi dijaki. Nekateri vplivni profesorji so prejimali do \$600 na mesec. Finančno breme propagande je padlo na rame odjemalcev radi velikodušnosti trusta, ki je skušal rešiti ameriški narod pred socialistično pošastjo.

Katoliški nadškof krtači prohibicijo

Washington, D. C. — Katoliški nadškof Michael J. Curley iz Baltimora je v tork zvečer na nekem katoliškem sestanku silovito kritiziral prohibicijo. Rekel je, da on ne veruje v "revolversko moralo".

Nova varnostna naprava

London. — Nova varnostna naprava, detektor, ki odpre električni tok in vžge rdeče luči v rudnikih, kadar so napolnjeni s plinom, je bila te dni preiskavana. Iznajdba se je dobro obnesla in bo v kratkem prišla v splošno rabo v rudnikih.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna: za Zdravne drave (vse) Chicago: in Kanad: 50.00 na leto, 25.00 na pol leta, 15.00 na četrt leta; za Chicago in Kanad: 75.00 na leto, 37.50 na pol leta; za in-ternacijo 80.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada: \$5.00 per year, Chicago and Canada \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglašev po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement. Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s ilitom:

PROSVETA

2657-59 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju, na primer (Dec. 31-29), pomeni vsakega točka na naslovu pomeni, da vam je s tem davno poteka naročnina. Ponovite jo pravčasno, da se vam list ne ustavi.

133

Odprta norišnica

Pred kakimi štiridesetimi leti je mož, ki je že mrtev, plačal \$80,000 za kos zemlje, 80 čevljev dolžine in 20 čevljev širine, na ogli Clark in Adams ulice v Chicagu. Ogl se nahaja v takozvanem downtownu ali trgovskem središču mesta. Nekaj let kasneje so omenjenega človeka njegovi sorodniki spravili v norišnico in med dokazi, ki so jih navajali za njegovo umobolnost, je bila gorj navedena kupčija. Rekli so, da mož, ki toliko plača za majhno stavbišče, ne more biti pri zdravi pameti.

Na dotičnem kosu zemlje in na sosednji "loti" stoji danes Bankers Building in lastniki posloplja plačujejo letno \$150,000 najemnine od tal. To pomeni, da sta danes omenjeni dve stavbišči vredni tri milijone dolarjev.

In nikomur ne pride na misel, da bi za to ocenitev silil koga v norišnico. Baš narobe: marsikdo si danes želi, da bi bil on tisti norec, ki je pred štiridesetimi leti kupil to zemljo za osemdeset tisočakov. Dobro je, če je kdo danes lastnik ene same "lote" v čikaškem downtownu. Kajti vsaka je vredna čez milijon dolarjev. Slišali ste že — oziroma čitali — o prvem slovenskem milijonarju v Ameriki, Johnu Goršetu. Pred dobrih osemdesetimi leti je Gorše kupil po dolarju akter velik kos sveta na drugi strani Čikaške reke ob sedanjih Clinton ulici, kjer stoji Union kolodvor. To zemljo je kasneje prodal za lepe stotisočake železniškim družbam. In današnja vrednost je desetkrat večja. Toda pustimo Goršeta, ker je že daleč za nami. Pomudimo se kajš pri "loti" na ogli Clark in Adams ulice.

Kljub temu, da je bil lastnik tega prostora pred štiridesetimi leti obojen v norišnico, kar znači, da je postal nezmožen za gospodarstvo in pomnoževanje vrednosti, je vrednost rastla in rastle in pripeljala je na tri milijone dolarjev. Niti eden lastnik tega — in v tem oziru katerega koli — stavbišča ni iz lastnega žepa dodal en sam cent k vrednosti itega. Naj je bil vseh zadnjih sto let lastnik kdorkoli ali če bi sploh ne bilo nobenega lastnika, vrednost bi bila danes ista.

Iz tega mora biti jasno vsakomur, kdor je zunaj norišnice, da lastništvo samo na sebi ne ustvarja nobene vrednosti posejdočega predmeta. Človek je lahko norec ali leži neozdravljivo bolan in nesposoben za vsako kretnjo, vrednost njegove lastnine pa vseno lahko raste v strme višave. Vrednost izvira iz kolektivnosti. Prebivalstvo mesta Chicaga je ustvarilo visoko vrednost tal, na katerih živi. Posameznik ni ustvaril nič — skupnost je tisti faktor.

Kljub temu imajo posamezniki, ločeno ali v skupinah, ves dohodek od te vrednosti. Vzlic temu je mesto, kateremu se ima vsak posameznik zahvaliti za visoko vrednost svojega nepremičnega imetja, na robu bankrota in ne more plačevati svojih učiteljev in policajev.

To je jasen dokaz, da vsi norci na svetu še niso zaprti v norišnicah.

Rimska cerkev in šole

Norman Thomas, bivši socialistični predsedniški kandidat in županski kandidat pri zadnjih volitvah v New Yorku, kjer je dobil 175,000 glasov, je zadnji teden komentiral encikliko papeža Pija XI. o šolski vzgoji takole:

"Papež se je izjavil proti javnim šolam. Njegova deklaracija je najbrž v glavnem namenjena proti Mussoliniju, s katerim je v boju zaradi kontrole ljudskih šol v Italiji, kljub temu se tiče v principu tudi javnih šol v Ameriki. Važen je tale stavek: "Mi torej ostanemo pri naših prejšnjih izjavah in svetih kanonih, po katerih je prepovedano katoliškim otrokom pohajati protikatoliške vzajemne ali mešane šole, to je one šole, ki so enako odprte katoličanom in nekatoličanom."

To katoliško stališče je logično z ozirom na katoliške teofoske premise glede nezmotljivosti cerkve in njene pravice, da kontrolira vzgojo. Toda z našega stališča je to škodljivo demokraciji. Nobena družba ne more odobriti tega prisiljenega deljenja otrok. Med drugimi slabimi posledicami, ki jih prinese papeževa enciklika, bo še večja diskriminacija proti katoličanom v protestantskih distriktih Amerike. Vprašanje tudi nastane, ako ne smejo katoliški otroci iti v javne šole, zakaj smejo katoližani učiti v javnih šolah?"

Glasovi iz naselbin

Dober uspeh

Chicago, Ill. — Veselica "Wild West," katero je priredilo društvo "Slovenski dom" št. 86 dne 11. jan. v Mozartovi dvorani, je nad vse pričakovanje, vzlic oduromu vremenu tistega večera, dobro uspela. Udeležba je bila ogromna. Zabava je trajala pozno v noč. Vse je bilo veselo in zadovoljno. Bilo je slišati, da take zabave še ni bilo na severni strani. Do tako velike udeležbe je pripomogla tudi veliko izvrstna godba "Integrity Red Peppers," ki je neprenehoma igrala vesele in dopadljive komade, kar jim gre vsa hvala. Petje "Prešerna" govori predsednika SNPJ Cankarja in številne druge zanimivosti so obogatele večer.

S tem lahko beležimo, da je bil to moralen in gmočen uspeh za naše društvo in jednote. Zahvaljujemo se društvom, ki so se udeležili: Pevski zbor "Francis Prešeren," "Integrity," "Slavija," "Sosedje," "Francisco Ferrer," "Vitez," "Pioneer" in "Gorenc," torej vsem udeležencem, ki so nas posetili ta večer ter tako pripomogli do uspeha. Tudi mi člani "Slovenskega doma" vam hočemo vrniti ob enaki priliki.

Naj omenim tudi, da se "Slovenski dom" št. 86 pripravlja za prvi letni piknik, ki se bo vršil drugo nedeljo v mesecu juniju na severni strani Chicaga. O tem poročamo več pozneje, obenem pa želimo, da sosednja društva ne prireajo na ta dan veselice, da nam bo mogoče doseči uspeh.

Vsi člani dr. št. 86, ki imate še vstopnice ali kako vsoto, tikajoč se zadnje zabave, ste proseni, da isto izročite odboru v najkrajšem času, da odbor uredi naloženo nalogo.

Udeležite se vai redne seje dne 9. feb. ob eni uri popoldne. Na dnevnem redu imamo zelo važne stvari. Razpravljali bomo o iniciativi. Glasovnice, katere podpiše vsak član lastnorčno, so tukaj, tudi imamo še nekaj kolektorjev in novih pravil: posezite po njih, kateri jih še nimate. Zabave ne bo po tej seji. Pač pa pridite, da se pogovorimo, kaj se lahko stori po seji meseca marca ali mogoče še prej. Da priredimo zabavo po seji, je potrebno, da dobimo nekaj deparja v blagajno in tako preprečimo izredni asessment za kritje društvenih stroškov. Več o tem razpravljamo na seji.

Na svidenje 9. februarja!

Anton Wanshek, tajnik.

Več sloge potrebujemo

Bridgeport, Ohio. — Brat Snoy včasih poroča iz te naselbine o raznih stvarih, ki prikazujejo našo naselbino za napredno. Želijo bi bilo, da bi bilo res tako. Na primer še vedno se prereka mo o zadnji rudarski stavki, ki je bila, kakor znano, do cela izgubljena. Zadeva je prišla po ovinkih na dnevni red tudi na zadnji letni seji društva št. 13, ko je prišlo na razpravo vprašanje, da li se društvo priključi k Izobraževalni akciji.

Kot je znano, je zborovanje Izobraževalne akcije, ki se je vršilo na Glencoe v dobri razpandja stavke, pripočelo društvom, naj bodo pri možnih obtožbah tistih, ki se vrnejo na delo pred prekletem stavke — stavka še danes ni bila preklicana! — previdna, oziroma naj upoštevajo obstoječe razmere. Kljub temu se še danes najde kak vročeglav rojak, ki očita akciji to tistim, ki so šli na delo potem, ko je bilo že jasno, da ni nikakega upanja na uspešnost stavke. Pri tem naj rečem toliko, da igrajo pri tem gole osebnosti. Član jednote sem že 22 let in niaem še kršil pravil. Manj osebnih predsodkov in več treznega mišljenja, pa bo med nami več sloge in več napredka.

Louis Perman.

Razno iz Bridgeporta

Bridgeport, Ohio. — Tukaj v naši naselbini je bolj slabo, ker se jako malo dela, kakor mislim, da je tako večina povsod. Naj omenim, da smo bili 11. januarja na Glencoe, kamor smo šli na "birthday party," ki se je vršila za Nado Kravanjevo. Želim, da bi bila srečna in vesela in da bi še prihodnje leto imela "party." Hvala mrs. in mr. Kravanju za postrežbo.

Naj tudi jaz vabim vse rojake na maskeradno veselico društva "Cardinals" SNPJ, ki se bo

vršila dne 25. januarja zvečer na Boydsvillu. Tudi naj omenim, da bomo maja meseca priredili zopet eno igro, namreč "Poročna noč," katero upam, da bomo prav dobro pripravili, ker imamo prav dobre igralce. Več bo poročano pozneje. Josephine Sodnikar.

Nič hvale

Hermine, Pa. — Na vprašanje ob koncu leta, koliko smo delavci prihranili, smo po mojem računanju le eno leto starejši. Med tem, ko kapitalisti štejejo svoje debele profite, mi delavci lahko štejemo le žuljave roke. Tukaj je 14. januarja umrl kompanist, ki je zastupil svojcem nič manj kot okrog šest milijonov dolarjev. Kdo mu je skupaj spravil to bogastvo kot delavci, ki garam noč in dan.

Delavske razmere v tem kraju so take, da delamo vsaki dan; le plače so jako pičle. Po vseh prostorih delamo po dva in dva, in da je zaslužek odvisen od delavca in prostora, ni potrebno posebno povdarjati. Ne svetujemo nobenemu, da bi prišel semkaj za delom, ker ga ni dobiti. Tega iščejo vsak dan velike mase delavcev, toda zaman. Bosaj so radi tega jako arogantni: ako se delavec kolikaj pregreši, mu boss takoj sporoči, naj pobere orodje. Tudi starim delavcem ne priznajo, za katere izgleda, da jih bomo pričeli kar žive pokopavati. Treba bo nekaj ukreniti, namreč bolj resno pričeti misliti, da se organiziramo strokovno, politično in gospodarsko.

Naj poročam o praznovornem incidentu, ki se je zgodil tukaj. Nekd rudar — mislim, da ima precej denarja — ki dela pri sešalkah v rovu Kistone Coal kompanije, je prišel nekega jutra v prostor in videl — strahove.

Vsaj zdelo se mu je. Sel je po ruskega pastora, naj mu gre prostor blagosloviti. Pastor je bil seveda to takoj pripravljen storiti. Za to "delo" mu je praznovorni človek plačal \$15. Sedaj je prepričan, da je varen pred strahovi in pred vodo.

Joseph Flion.

Vabilo na sejo SND

Indianapolis, Ind. — Tem potom vabim vse delničarje SND, da se gotovo udeležijo seje. Doma, ki se vrši dne 26. jan. ob eni uri popoldan. Rešiti imamo, veliki važnih stvari, obenem bo tudi volitev odbora. Napredek SND je veliko odvisen od odbora. Zatorej je dolžnost vsakega delničarja, da se udeleži te seje. Treba je povsopeti delo, ki je zadnje čase nekoliko zastalo. Treba je, da gremo naprej po začrtani poti do cilja, da si zgradimo narodni dom, ki bo odgovarjal vsem potrebam. Na svidenje dne 26. januarja v SND. Frank Škufca.

Banovčev koncert

Claridge, Pa. — Obveščam vse rojake in druge Slovence te okoliice, da priredi dne 26. jan. operni pevec Svetozar Banovčev koncert v naši naselbini. Pričetek ob treh popoldan. Vabim vse, ki ljubite lepo petje in našo slovensko pesem, da pridete iz vseh naselbin tega okrožja, ker slišali boste nekaj, kar vam bo ostalo v spominu. Ne zamudite te redke prilike in posetite claridgeško naselbino. Od vseh strani vodijo v naselbino lepe ceste. S tem boste pokazali, da ste narodno zavedni in da vam je za kulturni napredek. Anton Kozoglav.

Domač drobiž

V Jolietu je naglo umrl John Kralj, star 43 let in doma iz Skocijana na Dolenjskem. Ulija se mu je kri. Zapuška žena, oeta in sestro.

Anton Krivec, star okoli 70 let, v Milwaukee je nekam izgini. Pogrešajo ga že od 5. januarja.

Pri vojakih v New Yorku je umrl John Vinček, star 24 let in rojen v Clevelandu, kjer zapuška starie, brata in dve sestri.

V Lowellu, Ariz. je 10. t. m. umrl Valentin Kralj za pljučnico. Svoječasno je bival v Calumetu, Mich. Zapuška žena in štiri otroke.

V Frontenacu, Kans., je umrla Helena Katzman, roj. Slapar, doma iz Blaganje pri Kamniku. Zapuška soproga in sinove ter omočene hčere.

Naši odri

Cankarjeva satira v Clevelandu
Cleveland, Ohio. — "Za narodov blagor" je ime igri, katero pripravljajo dramski odsek socijalnega kluba št. 27 JSZ na odru S. N. Doma v Clevelandu v nedeljo 9. feb., pričetek ob 2:30 popoldne. Da se pa občinstvo seznani, kaj je dalo Cankarju povod, da je prišla igra v javnost, bomo vzeli gotove izpiske iz knjige "Ivan Cankar, zbrani pisi".

Dramo je Cankar začel snovati na Dunaju že leta 1899; tedaj je pisal bratu Karlu: "Zdaj pripravljamo našim filistrom še nekoliko mastnejšo jed; o Božku bo morda pri kraju in dal Ti bom čitati, če se mi ne bo preveč mudilo. Obrca sem vse slovensko napredništvo, liberalnost, patrijotično navdušenost in globoko ljubezen do 'preprostega' naroda. Naslov te komedije je 'Za občni blagor.'" (Pismo 24. nov. 1899). Vendar je bil to tedaj samo načrt in delo se ni dalo tako hitro izvršiti. Pesnik ga je polovno odlagal, in se je jel resno pripravljati k pisanju zopet spomladi 1900, ko je sporočil bratu: Prihodnjo sezono ljubljanskega odra bom vzmernil/a komedijo, ki sem se je zopet lotil; to delam z veliko skrbjo in pazljivostjo; tehnika mora biti železna, tako da kljub vsemu treznemu premišljevanju ne bodo mogli najti ničesar 'obžalovanja vrednega' na nji. (A tudi sedaj je bila to samo namera, zakaj prvi rokopis drame, ki jo je C. najprej naslovil "Narod" in jo pozneje, med pisanjem prekrstil na sedajno ime, nosi na vrhu datum 16. 6. 1900. Nato pa je delo izredno hitro napredovalo, čeprav ga je pesnik opravljal prav skrbno, kakor pričajo mnoge, pri njem ne opazuje korekture v koncertu.

Ze poleti 1900, najbrže avgusta, je pisal C. o drami Al. Kraigherju: "Svojo komedijo sem že pred štirinajstimi dnevi izročil Schwentnerju, ki mi je ponudil in izplačal grozno klav honorar. In zdaj Ti položim nekaj na arce! V slučaju, da govoriš a Schwentnerjem o moji novi drami in v slučaju da jo prečitaš, zavzemi se z vab močjo za to, da se ne črta ali ne popravi niti besede! — Zakaj na dijalogu je v tej komediji vse ležeče. Skandala in rumla ni, — ali dolgočasna stvar kljub temu ni. Posrečila se mi je bolj nego sem mislil (imenuje se "Za narodov blagor", komedija v 4 dejanjih). — Torej zapomni si: niti večje! — Schwentnerju blodi nekaj po glavi. Pravil sem Ti že, da je pisana ta reč zelo rezko, s krvavo satiro; toda naravnost na kako osebo nisem meril, zato bi bil nesmisel, da bi se iz neumnega straha in iz še neumnejše obzirnosti kaj črtalo in popravljalo... Zabavljaje ima zmriom vspeh (celo knjigotizen) — tudi v Ljubljani! — To skušaj dopovedati Schwentnerju; drugače mi pride res s kakimi neumnimi zahtevami, ki jih je dosedaj samo namignil. Bóg vedi, kakšenemu filistru je dal stvar čitati."

Vendar tedaj še ni bila vsa drama pri založniku, zakaj okrog 8. avg. piše Cankar Kraigherju: "Prva tri dejanja moje komedije so pri Schwentnerju, zadnje prizore četrtega napišem nocoj; tako bo reč pri kraju... Ljudi še nisem nikoli tako dobro narisal, kakor tukaj. In zabavljal sem na vse pretege."

Nekako ob času, ki ga je C. v zgornem pismu napovedal, je komedija res morala biti gotova; že dne 19. avg. je mogel pesnik sporočiti Kraigherju: "Medtem sem svojo komedijo že zdavnaj dovršil ter jo izročil: tudi del honorarja sem že porabil. Zdaj, ko je reč izročena, mi uga-ja mnogo bolj kot prej, ko sem jo imel še v rokah. Čutim, da sem napisal nekaj vrednega. Pisal sem rezko in tako različno, kakor še nikoli. Naperjena je stvar proti tistim veljakom slovenskim, ki imajo v svojih rokah 'narodov' blagor, diktirajo temu imaginernemu 'narodu' različne ideale in svetinje, ki so nedotakljive, a za katere se prav za prav živja duša ne meni. — Proti tistim ljudem namreč, ki mislijo, da so narod, a niso drugega nego svinje. Proti frazerjem in frazjem je naperjena ta komedija; imenuje se 'Za narodov blagor'." — Ali je vitnost! Schwentner mi je takoj pisal, da taka, kakršna je, drama najbrže ne bo mogla na oder; bojim se,

da bo celo za knjigo samu zahteval majhnih sprememb. A jaz se bom boril za vsako vejico posebej. Skratka: dogodilo se mi je nekaj prijetnega. Navadno mi je izpadlo doslej vsako delo slabe, nego sem si ga zasnoval in slabe, kakor sem si ga predstavljil. Zdaj pa niti sam nisem mislil, da bi mi prišlo iz rok kaj tako trdnega in jasnega. Posebej dobro sta prvo in četrto dejanje." (CZ 112.) Tudi nekaj mesecev pozneje je še poln zavesti, la je opravil dobro delo; 6. okt. piše bratu o komediji: "Kaj tako rezkega in resničnega nisem napisal še nikoli. Vse gnilo ljubljansko družbo z njenimi gnili mi nazori sem spravil na oder. Zdaj sem že popolnoma ostavil stezo tiste umetnosti, ki ima samo nalogo zabavati filistre, da zaspe v svoji masti. — Ta igra, ki sem zdaj še mnogo bolj zadovoljen z njo, nego sem bil takrat, ko sem jo dovršil, me je tako vzburla, da sem bil precej utrujen po dovršenem delu". (DS 1900. 28).

Komedijo je Schwentner izdal v zunajni opremi arh. Jagra marca 1901 nespremenjeno; nespremenjena se je igrala na ljubljanskem odru.

P. O.

LJUDSKI GLAS

Svobodna beseda članov S.N.P.J.

Traktorji, denar, stavke

Detroit, Mich. — Spet mi v Prosveti progresivni blok predbaciva, da sem proti napredku, proti podpori stavkarjem in proti vsemu, kar je naprednega. Konstatiram, da je vse to le sfabricirana neresnica. Nikar se ne strinjam, da bi društva SNPJ kupovala traktorje Rusiji! Pa pišejo, da sta pri društvu št. 121 dva bloka ter da ni več napredka. Naj navedem le fakte brez zavijanj ali neresnice.

Br. Pecotič je pisal, da pri društvu št. 121 že 10 let ni nobenega napredka, ker so socialisti in njihovi pristaši v odboru. To društvo je l. 1920 štalo 190 članov, premoženja v blagajni pa \$29. Danes to društvo šteje 584 članov in ima \$1500.00 premoženja. Za stavke smo dali od \$500 do \$600, na različne prošnje smo poslali okrog \$200. Poleg tega je bilo več drugih podpor in venci za umrli člani. Ali je bil to napredek ali ne? Naj članstvo sodi.

Br. Pecotič pravi, da bi se moralo vsled slabega gospodarstva sedanje odbornike nadomestiti z drugimi. Rojak iz Penne piše, da sem jaz proti podpori, da ne razumem delavskih bojev. Mogoče je bil tudi on deležen denarja nabranega za stavkarje. Potrošili pa so ga oni za komunistično propagando, da so premogarsko unijo strli. Se tisti del unije, ki je ostal, bodo uničili. To je vaša naprednost L. D. Jaz sem za podporo vsem stavkarjem, tja, kamor spada: stavkarjem! Ne pa L. D. odbora. Tam se ne obelodanijo računi. Denar se nabira sedaj za ruske traktorje! In ravno tisti, ki pri društvu predlagajo, da se da denar za ruske traktorje, so pri društvu prosili, da jim plača a-sessment!

Torej sem bil na mestu, ko sem pisal, da društvo potrebuje denar za svoje člane, ker je bil v to svrhu nabran. Pišejo kako Rusija potrebuje pomoči. Toda danes ima Rusija več zlatih rubljev kot jih imajo ameriški brezposelni delavci. Danes je v Ameriki večja depresija in beda med delavci kot v Rusiji. Ako je komu Rusija tako pri arcu, naj gre tja in naj pomaga graditi jo in jo postaviti ekonomsko na noge. Nisem proti Rusiji. Vsa čast in priznanje za vse dobro delo za delavce, ki so ga storili, in tedim jim še veliko uspeha. Ali bračo, Amerika nije Rusija.

Anton Jurca, član društva 121.

Rudarjeva želja izpolnjena:

umrl je juni
Pana, Ill. — John E. Benefiel, 59-letni rudar, se je te dni zgrudil mrtev pri svojem delu v premogovniku. Zadel ga je kap. Njegova žena je kasneje povedala, da je Benefiel večkrat izrekel željo, da bi najrajši umrl naglo in pri svojem delu.

NAROČITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENC!"

Prva delavska stranka v Ameriki

Philadelphia se včas ponaša, da je bila prva delavska stranka v Ameriki organizirana v tem mestu, ko je l. 1827. skupina mehanikov in obrtnikov sestavila listo kandidatov, od katerih sta bila dva izvoljena v državno legislacijo, zgodovina delavskega gibanja pa be-leži, da je bila prva delavska stranka ustanovljena 60 let prej v Charlestonu, S. C.

Zadevni rekordi govore, da je l. 1768. Christopher Gadsden, radikalni vodja delavcev proti britski nadvladi, prišel z agitacijo za ustanovitev delavske stranke. Sklical je shod, na katerem so delavci in obrtniki nominirali svoje kandidate. Po shodu se je razvila parada po mestnih ulicah, s katero so delavci manifestirali ustanovitev svoje stranke. Poleg Gadsdena je bila znamenita osebnost v tem gibanju neki William Johnson, kovač po poklicu.

Da je bilo politično gibanje charlestonekega delavstva važna reč, je razvideti že iz dejstva, ker je guverner kolonije skušal prenesti sedež administracije v drugo mesto, kjer se še ni bila razvila politična zavest delavstva.

Obrtniki in delavci v Charlestonu so bili tudi aktivni, ko se je pričela agitacija, da se kolonije potom revolucije rešijo britske nadvlade. Kaj hitro so se pridružili zahtevi za neodvisnost, ki se je pričela širiti iz vzhodnih kolonij. V boju za neodvisnost je Južna Karolina igrala zelo važno vlogo.

Ako bi bilo Južni Karolini določeno, da bo še nadalje ostala pomembni faktor v industrijskem razvoju dežele, bi bila morda danes prva med progresivnimi državami ameriške Unije. Predsedniški kandidat socialistične stranke Norman Thomas bi najbrž prejel večje število glasov kot jih je pri zadnjih narodnih volitvah, ko je dobil samo 44 glasov v tej državi. Razmere so se v poznejših desetletjih spremenile in industrijska središča so se razvila na vzhodu, južne države so pa ostale v tem oziru daleč zadaj. To je bil glavni faktor, da se tam ni mogla razviti politična zavest delavstva.

Sele v zadnjih par letih, ko so tekstilni magnatje iz vzhoda pričeli s selitvijo svojih podjetij v južne države, se je začelo gibanje med industrijskimi sužnji in vstal je upor proti izkoriščanju. Kaj vse bo prinesla bodočnost, tega ne ve nihče, obstoja pa možnost, da se bodo delavci in farmarji oprustili spon, s katerih so jih fevdalci v južnih državah držali toliko desetletij in da se bodo pričeli zanimati za ustanovitev svoje politične stranke.

Prvi nastop Šaljapina

Slavni ruski pevec Fedor Šaljapin je izdal spomine in v njih opisuje, kako mu je gol slučaj pomogel do prvega uspeha. L. 1890. je bil Šaljapin član gledališča v Ufi in je sodeloval kot pevec v zboru. Preteklo je več mesecev in nihče se ni zmenil zanj, dokler ga ni nekdo slišal ravnatelj, kako v garderobi prepeva neko pesem. Ravnatelj je bil ravno v hudi zadregi, ker je pevec glavne vloge zavoljo boleznisostal, zato je vprašal korista Šaljapina, da li se upa prevzeti vlogo bolnega pevca. "V grozi" pravi Šaljapin v svojih spominih. "mi je beseda obšla v grlu. Vse zmeden sem končno izdal besedo 'da', da si hotel reči 'ne, ne, nikakor.' Tako sem proti svoji volji stal par minut nato prvč pred občinstvom. Pel sem in neprestano buljil v kapelnico, komaj da sem napravil par okornih gest. Bilo je to pri Mo-niuszkovi 'Halki'. Pol mrtev sem bil, ko je padel zastor in iz mojega žalostnega stanja me je zbudilo silno ploskanje, kakršnega za svojo slabo igro gotovo nisem zaslužil. Poslušalec je bil všeč moji glas in radi so spregledali moje štoraste grbe in geste. Priklanjal sem se ves zmešan in se umikal na aredo odra, kjer je stala mizica in stol. Hotel sem se odpočiti na stolu, toda v istem hipu je nekdo odmaknil stol in z vso težo telesa sem sedel na tla, občinstvo pa se je sladke smejala in ploskalo dalje. Dasi sem se močno udaril, sem se v silnem strahu še sam razkrohotal. Tako sem začel svojo karijero, kakor se vidi, na moč klavirno.

Ameriško življenje

77.

Kradel je, ker ga je zeblo

"Zakaj si bil aretiran?" je vprašal načelnik policije, ko je bil Jack Garcia pripeljan pred njega.

"Zeblo me je," je pojasnil Jack.

"Toda mi ne aretiramo človeka, če ga zeblo," je protipostnil načelnik.

"Mene pa ste."

Načelnik se je lotil problema z drugo strani.

"Kaj si pa naredil, ko te je zeblo?"

"Sel sem v sosedovo klet in nametal tri žakije premoga. Sosea ni bilo doma. Pri tem sem opazil v kleti malo pečico in vzel sem jo."

"No, zdaj nam je jasno. Zaenkrat, Jack, boš dal peč in premog nazaj, tvoj sosed bo pa informiran, naj pazi, da ne pride več k nje-mu."

Vesti iz Jugoslavije

DVOJE KONGRESOV MEDNARODNEGA ZADRUŽNEGA GIBANJA 1930

Mednarodna zadružna ženska konferenca. — Kongres Mednarodne zadružne zveze. — Oba leta 1930 na Dunaju

(Izvirno.)

Ljubljana, ob novem letu. Zveza gospodarskih zadrug, matica delavskih zadrug v Sloveniji, je prejela vabilo Mednarodne zadružne zveze v Londonu za zadružni kongres Zveze, ki se bo vršil od 25. do 28. avgusta 1930 na Dunaju, torej skupno štiri dni trajajoči mednarodni zadružni parlament. Udeležili se ga bodo delegati iz vseh držav, kjer ima svoje članice mednarodna zadružna zveza. Zveza gospodarskih zadrug je po Centralnem zadružnem svazu vključena pri tej mednarodni zadružni zvezi, ter bodo na tem kongresu sodelovali tudi jugoslovanski zadružni delavci. Ta mednarodni zadružni parlament bo razpravljal o perečih vprašanjih zadružništva ter zavzel svoje stališče napram vsem važnejšim pojavom v mednarodnem gospodarskem življenju. Tako bodo glavne točke referatov in proti referatov o

- utrditvi ročdalskih načel,
- stališču mednarodnega zadružnega gibanja napram trutom in kartelom,
- svetovnih gospodar. problemih,
- zadružništvu in oddaji blaga na kredit, ter o
- gospodarskem programu Mednarodne zadruž. zveze.

Poleg tega poziva Mednarodna zadružna zveza, katere centralni tajnik je Henry May, naj vsaka zadružna organizacija predloži svoje predloge, da se bo razpravljalo o njem na kongresu. Vsak mednarodni zadružni kongres bodi namreč res parlament zadružnih delavcev.

O priliki tega kongresa se vrši nekaj dni poprej tudi konferenca Mednarodne ženske zadružne gilde, ki se je bodo udeležile delegatice zadružne delavke iz vseh držav, da razpravljajo o pravicah in dolžnostih zadružnic v zadružnem gibanju. Ta konferenca se bo vršila 21. in 22. avgusta na Dunaju. Naša Zveza delavskih žena in deklet, organizacija slovenskih delavskih zadružnic, je na konferenco povabila na ter se je brkone tudi udeleži. Mednarodna zadružna zveza ima v načrtu tudi prireditve zadružne razstave na Dunaju v mesecu avgustu.

Tako bo Dunaj meseca avgusta sprejel zadružnice in zadružnice z vseh strani. Mednarodno zadružništvo bo imelo tamkaj svoj kongres, da sestavi nov program dela na zadružnem polju na temelju načel ročdalskih pionirjev in da svoje svetovno gibanje še bolj ojači in pospeši.

S 6. januarjem smo torej začeli leto 1929, ker se je tega dne spremenila oblika SHS-vlade. Kaj vse se je izvršilo s to promukacijo, smo kmalu občutili. Vlada generala Živkovića je razpustila vse plemenite stranke in politične stranke sploh, razpustila demokratsko, klerikalno in socialistično stranko, "politični" listi so postali preko noči le še "informativni" listi, ki morajo in smejo v političnem oziru tiskati le uradna poročila, ki jih daje na novo ustanovljena državna časopisna agencija "Avala". Poostri-li so zakon o tisku ter z njegovim pritiskom ustavili vse opozicijske liste, zlasti na Hrvatskem. Poostri-li so zakon o zaščiti države, ustanovili posebno sodišče v Beogradu, ki edino sme razpravljati in ki deli velike kazni obtožencem.

Hrvatski opozicionalci so v glavnem — kolikor so mogli — emigrirali v tujino, tako vodje radičevcev, pravašev in menda celo federalist dr. Ante Trumbić. Med svetovno vojno je bil dr. Trumbić kot emigrant v znanem jugoslovanskem odboru, ki je pripravil ustanovitev Jugoslavije, danes je baže iz iste države emigriral tudi eden njenih ustanoviteljev dr. Ante Trumbić. Nahaja se zdaj menda v Berlinu. Pravaša dr. Pavelić in Percec sta enako emigrirala ter sta obiskala tudi Sofijo, kjer sta

obljubljala makedonstvujučim svojo zvezo v borbi za "osvoboditev Hrvatov in Makedoncev", za kar so ju obsodili na smrt. Meseca oktobra je izšel nov zakon o spremitvi imena SHS v Jugoslavijo. Zdej se država imenuje "Kraljevina Jugoslavija", s čimer naj že na zunaj priča o zdinjenem jugoslovanskem narodu. Da bi se zatrla vsak separatizem in da bi se zatrla misel, da je treba govoriti o jugoslovanskih narodih, je izšel tudi zakon, ki dovoljuje izobedanje samo državnih zastav, prepoveduje pa izobedanje narodnih, t. j. slovenskih, hrvatskih zastav. Da bi se uprava čim bolj poenostavila, so razdelili državo na devet banovih in država je dobila devet banov, ki so kraljevi namestniki v banovinah. Med bani sta tudi dva generala. Namesto bivših ljubljanskih in mariborskih oblasti smo dobili eno dravsko banovino, ki ji načeljuje ban inž. Dušan Smerac. V dravski banovini je o zemeljske vse Slovenije, razen Bele Krajine, ki pripada avstrijski, zagrebški banovini. Ta razdelitev na banovine je strategičnega značaja.

Za Miklavža v decembru smo dobili zakon o enotnosti telovadnih organizacij, o enotnosti telesne in moralne vzgoje. Ta zakon ustanavlja novega Sokola kraljevine Jugoslavije, v katerega naj vstopijo vse dosedanje privatne telovadne organizacije, kakor jugoslovanski Sokol, Orel, Hrvatski Sokol, Srbski Sokol i. t. d. Če pa ne vstopijo, se morajo v treh tednih razpustiti. Novi Sokol je državna organizacija, ki ji načeljuje prestolonaslednik, v starešinstvu pa bodi več generalov. Novi Sokol bo imel pravilnik, ki ga bo izdelalo vojno ministrstvo. Zanj agitirajo s tem, da bodo člani Sokola imeli skrajšani rok vojaške službe. — Orel, ki mu je bil najhujši tekmeč in celo sovražnik baš Sokol, ne mara vstopiti v novega Sokola niti s svojim članstvom niti s svojim premoženjem. Skof sam je naslovil preko "Slovenca" na Orle pismo, kjer pravi, naj vztrajajo Orli v vseh okolištinah, v katerekoli pridejo. (Ta "Slovenec" je bil zaplenjen.) Baš pred dnevi so imeli Orli v Ljubljani kongres, kjer so sklenili da ne vstopijo v novega Sokola, dokler ta ne spremeni svojega imena in se zakon o telesni vzgoji ne preuredi na način, ki bo zadovoljeval religiozne in demokratične principe ohranstva. Korajžni so Orli, to je treba priznati.

Za katoliški božič je izšel podpisani zakon o zaščiti avtorskih pravic. Sprico vsega tega položaja je posebno živahno živel Zagreb. Kmalu po nastopu novega režima so se začeli v Zagrebu skrivne borbe. Zagreb se je malone spremenil v komitasto gnezdo — tako so vsaj prestrašeno pisali meščanski listi. Na direktorja časopisnega koncena Tonija Schlegelja je bil izvršen atentat. Schlegel je bil ob vstopanju v svoje stanovanje napaden in ustreljen iz revolverja. Policija je iskala krivce, notranje ministrstvo je razpisalo visoko nagrado za izsleditev zločincev — vse je ostalo zaman.

Telovadna podelva "Svobode" je bila razpuščena od oblasti, ker sme biti v državi le ena telovadna organizacija Sokol kraljevine Jugoslavije. Isti dan je tudi Orel dobil ukaz, da "preneha s svojim delom". Pa Hrvatski Sokol itd.

Okrajno glavarstvo je naročilo županom, naj sporočijo nemudoma koliko bikov je v njihovi občini. Neki župan je odgovoril tako-le: "Slavnemu okrajnemu glavarstvu se na turadni poziv ljudno naznanja, da so v naši občini sledeči biki: Janes Braglec, Janes Potepinec, Alojzij Vodopivec, Anton Kociper, Ivan Mesojednik in Jakob Pogorelec. Župan Cucek Joža."

"Kaj je bolj oddaljeno od nas", sem vprašal nekakšno govorco o Zdrženih državah, "mesec ali Massachusetts (reci: mesec sušec)?" — "Gotovo Massachusetts", se odreže ljubka deklica. — "Zakaj pa misliš, da je Massachusetts dalje?" — "Ker mesec se pri nas vidi, Massachusetts pa ne!"

Beg v Nirvano

Opil! Kužni diš spremlja to besedo, ki razkroji in zastrupi vsako življenje, ki se ga loti. Tam, kjer zavladajo, se skrčijo cvetoči ljudje v suhe okostnjake z ugaslimi očmi in tresočimi se kretanjami. Neizmerno je trpljenje, ki ga je prinesel človeštvu opij. Kakor škorpiljon se vihti nad njimi, čeprav povzroča nepopisno blaženost, ki spada gotovo med največje užitke, kar jih človek lahko občuti.

Težnja in želja po stopnjevanju in poglabljanju užitkov. Je tako stara kakor človeški rod. Vsak rad poživi enoličnost svojega dnevnega življenja z umetnimi dražili. In ta pohlep po užitkih stori, da sega človeška roka po najrazličnejših omamnih sredstvih. Alkohol je med njimi še najnedolžnejši in najstarejši, vti drugi so mlajši a tudi opasnejši. Indijanci na priliko žveč list koke in si s tem preganjajo občutek utrujenosti in lakote. Malajec se omamlja s hlapi konopljinega semena, prednji Azijec jemlje hašiš, Kitajec in Indijec se zastruplja z opijem. Toda nikar ne mislimo, da so ti strupi privilegij eksotičnih ljudstev! Kaj še! Čarobne in čarovniške pijače srednjega veka niso nič drugega nego prekuhanje naše domače rastline, bijla ali ločja, volčje jagoda in avinjske dušice. Vsi ti strupi dajejo očesu videz nečesa "začaranega", skrivnostnega, strašnega in dražljivega hkrati. Podoba je, kakor da takšno oko vidi, sluči in uganje stvari, ki so drugim ljudem nedostopne. Te pijače so čisto izvirne blažne prikazni v toliki meri, da so žrtve zapadle popolni blaženosti. Dogažalo se je, da so ljudje potem pred sodniki trdili, da so bili v zvezi z hudimi čem. Dobrišen del čarovniških zmed, je duševne kuge srednjega veka, gre na račun mamil. In izpričano je, da vsebuje že naša volčja jagoda strup atropin, katerega nekaj miligramov zadoka, da popolnoma upropasti živčevje in pamet človeka.

Vsa ta mamila spadajo med alkaloida, kamor prištevamo tudi nikotin, ki ga daje tobak. Tu di koka in gre v to vrsto. Vendar je med vsemi zavzel odlično in prvo mesto opij, ki se pridobiva iz še nedorezanih makovih glav. Če narazemo takšno glavico, se poci od nje mlečnat sok. Tega odpraskamo in posušimo. Pri tem opazimo, da v barvi potemneva, dokler ne postane končno rjavocrtno. To se pravi opij. Že od davnih časov je znan kot pomirjajoče, bolečine omejujoče in uspavalno sredstvo. Kot mamilo je razmeroma mlad. Mnogi mo-goče niti ne vedo, da se je začel opij uživati na Kitajskem šele v drugi polovici 17. stoletja. Posihmal pa se je naglo širil in danes ga smatrajo za velikanško zlo in oviro življenja. Kitajski je klasična dežela opija in dve tretjini kitajskega prebivalstva mu je podvržena. V Indiji je nekoliko boljše, a tudi tam se kuga vedno bolj širi. A kogar ta demon napade, ga ne izpusti prej, dokler ga do kraja ne stre in uniči.

Uživalec opija, bodisi da vdi-hava, njegove pare ali pa da ga uživa takšnega kakor je, začuti čudovito sproščenost vseh skrbi in brig. Življenje se mu prikaže v bleščetih barvah. Resničnost se vedno bolj oddaljuje — tako dolgo, da postanejo udje težki kakor svinec. Takrat nastopi spanec in v spanju se kadilec opija prikazuje fantastične slike dovršene lepote, nikoli prej znane erotike, tako plastične in resnične, tako predstavotvorne, da more žrtve opija jedva ločiti resnico od domišljije. Šele zdaj razumemo, čemu žrtvuje kitajski kuli svoje zadnje novce v kadilnici opija. Na umazani podlagi zadremlije, zaspi in pred njegovimi očmi se razvija življenje v nepopisni krasoti. Njegovo življenje se izpolni s čudovitimi sanjami. A spanec ne traja dolgo. Ko se žrtve opija prebudi iz sna, z njegove oči topi, kakor izza zavese. Dihanje postane naporno, korak se opoteka. Kmalu začuti v udih novo ubitost in utrujenost, ki je ne more pregnati drugače kakor na ta način, da se vnovič povrne k svojemu zlu. A navadno se zgodi, da prejkoli doza ne zadostja. Treba je porcije povečati, da ne izostane učinek. In tako začne opij razkra-

jati svojo žrtve ter jo dovede na rob groba. Smrt nastopi predčasno in mirič leže v zemljo izmogan kakor senca.

Odkar se je to zlo udomačilo na svetu, se je začel tudi boj proti njemu. Ta je čisto naraven proces, kajti človek se upira temu, kar ga uničuje. Opij lahko uniči cele narode, istrebi ljudstva, opustoši dežele. Zato je kitajska vlada leta 1820 zabranila uvoz opija. Ta ukrep je bil v prvi vrsti naperjen zoper Anglijo, ki je izvažala iz Indije, dežele opija, vsako leto pet milijonov kg tega mamila na Kitajsko. Seveda so Angličani pri tem zaslužili nepopisne vsote. In prišlo je do znanih vojn, ki jih je sprožil opij (1838-42), (1856-60). Te letnice so za večno zapiseane v sramoto Angliji, zakaj rodile so za posledico to, da je morala Kitajska preklicati zabrano uvoza. Anglijo torej zadene velik del odgovornosti, da je kitajsko ljudstvo danes podvrženo uživanju opija, ki zastruplja ves narod.

Toda s tem še ni do kraja izčrpana odgovornost širjenja opija. Zakaj problem opija še davno ni več samo kitajski problem. Njegov pomen se je razširil. Ta kuga je že davno segla preko kitajskih mej in se je udomačila tudi na Anglijskem in v Severni Ameriki. Poraba opija je narasla, ko so začeli iz njega izdelovati čiste snovi. Opij namreč ni nobena kemično komplicirana sestava, namreč združje približno dvajset strupov. Omenjamo kot najopasnerega morfin, ki mu napačno pravijo morij, dalje kodein, tehrin, papaverin, narkotin in narcotin. Ti so najvažnejši. Tudi v zadnjem času mnogo zlorabljeni heroin je bistveno sestavni del opija in se pridobiva iz njega. V vseh imenovanih snoveh je opij v večji ali manjši količini in res, zadostuje še stoti ali tisoč del grama teh snovi, da nastane v človeškem telesu reakcija. Te ekstraktivne snovi opija, katerih se je v novemem času pridružil še kokain, so se uvedle že v vseh državah na svetu. V ameriških Združenih državah potrošijo za mamila nad milijardo dolarjev letno! Posamezna evropska velenost tako takisto hudo prizadeta. Znano je, da imajo policijska ravnanstva v več krajih semane oseb, ki so podvržene uživanju teh strupov. To ni nič posebnega, saj je splošno znano, da se iz teh ljudi rekrutira lep del bolnikov za blaznice in druge sanatorije. A dočim se opij vedno bolj širi v Evropi, je začela njegova poraba na Kitajskem zadnje čase pešati. Zato pa se opajajo Kitajci z drugimi mamili, katerih učinek ni nič manj strašen od opija. Lahko si mislimo, da se razpečanje teh strupov vrši s pomočjo in sodelovanjem hitopcevc. Statistike pa kljub temu dokazujejo, da se v Ameriki porablja naravnost neverjetne množine heroina.

Človeštvo pa je medtem skoraj brez obrambe izpostavljeno mamilom in skoro nihče se ne gane, da bi storil kaj zoper mamila. Sicer je bila l. 1912 v Haagu podpisana nekakšna pogodba za bojkot opija, ostala pa je samo na papirju. Signaturne države versallike pogodbe so pred desetimi leti sklenile, da bodo pogodbo obnovile, a doslej je ostalo vse to le pri besedah. In sploh, kaj morejo koristiti takšne pogodbe, če proizvajajo že razmeroma majhne države takšne množine opija, da se človek prime za glavo, kadar bere številke. Jugoslavija n. pr. proizvaja letno pol milijona kg opija — zdravniška potreba za ves svet pa znaša letno komaj 6000 kg. Potem se nikar ne čuditi Indiji, ki izvozi vsako leto 5 milijonov kilogramov opija na Kitajsko! Diplomatska lažnivost se ni nikjer jasneje pokazala kakor v tem primeru. Nihče ne stremi po omejitvi prodaje opija. A kaj pomeni trgovina s tem predmetom, o tem nas lahko pouče številke. Samo pri eni toni opija se lahko zasluži milijardo francoskih frankov.

Na vrata pa trka čas, ko se bo treba zoper opij in mamila začeti z vse drugačnimi sredstvi, kakor so bila doslej v rabi. Mamila so napovedala ofenzivo vsoljnemu človeštvu in delujejo, da se zvrnemo v prepad. (Z. inš.)

Multiplikirani človek

V začetku je bilo vse tako strašno preprosto.

Zemlja je bila središče prostanstva in nebo ljubek, višnjevi stekleni zvon.

Ponoči so izvršili "angele" luknje v stekleni povezniki, in glej, zagorelo je na tisoče zvezdic.

Toda nekega lepega dne je de-jal drzen človek, ki si je nekje kupil za pol dolarja otroški daljnogled: "Moram vendar pogledati, kaj je na tem!" In tedaj so se zgodile vsakovrstne čudne stvari.

Najprej so solnce najljubneje naprosili, naj stopi v aredo vesolstva in naj tam preživi konec svojih dni.

Dalje je človeštvo odkrilo, da naš solniti tako zvani solnčni sistem nikakor ni začetek in konec vseh stvari, nego le prav majcen delec nečesa, ki je spet le prav majcen delec nečesa drugega, kar plava kje v neznatnem kotičku Rimske ceste.

To nenadno odkritje je učenjake matematične fakultete spravilo v velike težave, zakaj dotlej so mislili, da jim je moči domnevne razdalje med zemljo in luno, med zemljo in solncem in med posameznimi premičnicami lepo in gladko izraziti s metri in kilometri.

Ko pa je isnenada postalo vse-mirne nekaj docela drugega kakor ozadje lepe alike, popisane v orientalski knjigi, ko so ljudje videli, da obstoje zvezde, ki so tolikšne, da bi lahko vanje spustili vse naš solnčni sistem z vsem, kar leze in hodi na njem, ne da bi bilo to zvezdi niti naj-manj v nadlego, ko so morali množiti brezkončne ničle s še bolj brezkončnimi trilijski in kvadrilijoni, tedaj se jim je zdel trenu-tek primeren, da si napravijo novo merilo za svoje astronom-ske račune. V ta namen so si iz-mislili novo dolžinsko mero 92 milijonov milj — to je prav le-pa razdalja tudi za ljudi, ki ima-jo avto ali kolo — toda ko so jo hoteli preizkusiti pri astronom-skih opazovanjih, so videli, da jim ne ustreza.

Prav tistikrat je delal Albert Michelson poskuse s svetlobnimi žarki (zvodljiv izraz, zakaj svet-loba je svetloba, a svetlobni žar-ke je solnsvi mostiček, po ka-terem radi hodijo pesniški nav-дахnjeni ljudje) in odkril, da se svetloba premika s hitrostjo 299.828 km v sekundi. Tako so dobili nekaj, kar je sodilo v ša-ro zvezdoglevod. Pomnožili so hitrost svetlobe s 60 sekundami, dobili množek s 60 minutami, to spet s 24 urami in naposled s 365 dnevi leta in dobili tako ne-kako 10.418.673.900.000 km — to je bila pot, ki jo je napravi-la svetloba v enem samem letu. Astronomi so to razdaljo napra-vili za novi "centimeter pro-astanstva" in ga krstili za "ave-tobno leto".

Človek bi zdaj mislil, da je bi-lo s tem konec vseh neprilik. Pred odkritjem svetlobnega le-ta je bil Centaur, eden nam naj-bližjih sosedov, na pr. dobrih 25.000.000.000.000 milj daleč od nas. Zdej pravimo: Centaur je daleč 4.35 svetlobnega leta. In to se sliši, kakor če bi komu pri-povedovali, da je Vič 3 km od Ljubljane.

Toda glad zvezdoglevod po če-dalje večjih razdaljah je bil ta-ko nenasičljiv, da so kmalu po-stregli z nekaterimi nebesnimi

Frank Lukancich: ZA NAŠE FARMARJE

Iz omenjenega lahko razvidi-mo zakaj moramo imeti perot-ninske hleve bolj ko mogoče gladkih sten in podov, gladke gredi itd. Vidimo lahko, zakaj moramo kokošnjake beliti z ži-vim apnom, primešanim z raz-nimi desinfekcijami itd.

Zdravila zoper omenjene pa-rasite ali prisce so sledeča: Kokošnjake moramo temeljito čistiti; to je prvo voveljavno zdravilo. Ko smo vse dobro iz-čistili, tedaj je treba desinfekci-je z dobrimi sredstvi, ki so stru-pi proti takim priscam. Vse grede, nepritrjene deske, zavo-je, gnezda, podo, sploh cel ko-košnjak kadar smo vse predme-tne premaknili iz svojega mesta, nabrizgamo iz zato pripravljene brizgalnice z rahlo bolj gostejšo kakor redko tekočino ali dis-infekcijo, da se bolj prime stene in drugih naprav. Kokoši mo-ramo za časa brizganja odstra-niti iz kokošnjaka za toliko ča-sa, da se desinfekcija posuši.

Najboljše sredstvo v ta na-men je tekoče olje, kakor na pri-mer porabljeno olje iz avtomobi-lov, seveda primešano z desin-fekcijskim sredstvom ali raz-tanjeno z navadnim petrolejem, ker bi drugače bilo pretežko za brizganje in premalo učinkujo-če. Primešamo polovico toliko petroleja kakor je olja; to sred-stvo ni le dobro samo za prisce, pač pa tudi proti boleznim. Bolj-še vrste "Creosote" rastanjan s vodo, je tudi dobro sredstvo. Surov petrolej (erude petrole-

um) je navadno istotako učinko-vit in tudi cenejši. Crude petro-leum moramo sredčiti s štirimi deli surovega olja. Navadni po-trolej je tudi učinkovit, kakor tudi razredčena karbolna kisl-i-na, toda ne prime se tako dobro predmetov. Brizganje moramo ponoviti večkrat s presledkom v desetih dneh. Katran (coal tar) je isto-tako dobro sredstvo, raztoplje-mo oziroma rastanjan s petro-lejem, in brizganje večkrat po-novljeno. Po mojem mnenju bi skoro bi-lo najboljša in poceni sredstvo brizgati s petrolejem, v katere-ga smo primešali precej kreoli-na. S katerimkoli sredstvom smo brizgali ali desinficirali, moramo perotnino odstraniti za ta čas, dokler se ne posuši ko-košnjak. Zato je najbolje tako delo vršiti zgodaj zjutraj. Zelo težko je tako delo valed tega, ker so kokoši zjutraj po gnezdih na neženju, zato je dobro kokoši premestiti zvečer na drugo me-sto, ako ga imamo. Ako pa ni-mamo zato pripravljenega me-sta, moramo pa tako delo izvr-šiti popoldan, kadar perotnino izpustimo na prosti izlet ali pa v ograjo.

Opisal bi še mnogo in bolj podrobno o teh parasitih, kar bi pa vzelo preveliko prostora v li-stu in tudi časa še za druge isto-tako važne stvari. Da lažje upo-tovimo prisce, vzemimo poveč-ovalno steklo in pregledno raz-pokline in gredi in se priprav-amo. (Dalje prihodaj.)

telesi, ki so 20.000 in 30.000 sve-tlobnih let od nas. Zdej se je stvar spet nekam zapela in celo svetlobna leta so nam postala malec komična, ko so se učeni bralci poglabili v tako zvane astralne megle, zalite pege na po-kojnem nebu, ki nas nekoliko spominjajo na nekatere vrste mi-krob, kakršne smo nekoč gledali pod drobnogledom. Zakaj astral-ne megle, same spet tvorijo vse-ga opoštovanja vredna svetovja, solnčne sisteme in Rimske ceste, so pogosto dva do tri milijone svetlobnih let daleč od našega planetke. In iznova se je moral začeti hokus pokus z bilijoni, tri-lijoni in kvadrilijoni, tako da se je celo profesorju Einsteinu, ki se drugače vendar ne da tako

Zračni postolovci Chas. Lavina podpisuje novo pogodbo s sje-govim letalom preko Atlantika, Berl. Acostajem, ki dobi 92.500 za nov polot.

